

Utorak, 29. siječnja 2013.

Crkva sv. Marka ev.

Početak u 20h

Trg sv. Marka, Gornji Grad

Barokni ansambl i solisti Muzičke akademije u Zagrebu

Oratorijski zbor crkve sv. Marka *Cantores sancti Marci*

Pavao Mašić, umjetničko vodstvo

Solisti:

Rea Alaburić, sopran

Jelena Čilaš, sopran

Ana Tici, sopran

Sonja Runje, mezzosopran

Ivana Srbljan, mezzosopran

Josip Čajko, tenor

Bože Jurić-Pešić, tenor

Luka Ortar, bas

Johann Sebastian Bach:

Tri duhovne kantate

Süßer Trost, mein Jesu kömmt, BWV 151

Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust, BWV 170

Erschallet, ihr Lieder, BWV 172

Süßer Trost, mein Jesu kömmt, BWV 151

Kantata za treći dan Božića (27.12.1725)

- 1. Arija.** *Süßer Trost, mein Jesu kömmt.* **Sopran**
- 2. Recitativ.** *Erfreue dich, mein Herz.* **Bas**
- 3. Arija.** *In Jesu Demut kann ich Trost.* **Alt**
- 4. Recitativ.** *Du teurer Gottessohn.* **Tenor**
- 5. Koral.** *Heut schleußt er wieder auf die Tür.*

Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust, BWV 170

Kantata za 6. nedjelju nakon Presvetoga Trojstva (28. 07. 1726)

- 1. Arija.** *Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust.*
- 2. Recitativ.** *Die Welt, das Sündenhaus.*
- 3. Arija.** *Wie jammern mich doch die verkehrten Herzen.*
- 4. Recitativ.** *Wer sollte sich demnach wohl hier.*
- 5. Arija.** *Mir ekelt mehr zu leben.*

Erschallet, ihr Lieder, BWV 172

Kantata za blagdan Duhova (20. 05. 1714.)

- 1. Zbor.** *Erschallet, ihr Lieder.*
- 2. Recitativ.** *Wer mich liebet, der wird mein Wort halten.* **Bas**
- 3. Arija.** *Heiligste Dreieinigkeit.* **Bas**
- 4. Arija.** *O Seelenparadies, das Gottes Geist.* **Tenor**
- 5. Duet.** *Komm, laß mich nicht länger warten.* **Sopran i alt**
- 6. Koral.** *Von Gott kommt mir ein Freudeschein.*
- 7. Zbor.** *Erschallet, ihr Lieder.*

Barokni ansambl:

Violine

Marino Tomasović, 3.g. (KM)

Sven Marković, 3.g.

Dora Maganić, 3.g.

Danijel Božičević, 4.g.

Kristina Krivić, 5.g.

Lovro Matošević, 4.g.

Monika Šolman, 3.g.

Martina Filipan, 3.g.

Viola

Šimun Končić, 4.g.

Violončelo

Iva Mihalj, 3.g.

Kontrabas

Eduard Kobešćak, 5.g.

Flauta

Marta Šomodi-Homan, 5.g.

Oboe

Iva Ledenko, 3.g. (i engleski rog)

Dora Draclin, 5.g.

Fagot

Manuela Budišćak, 2.g.

Trublje

Igor Mrnjavčić, 2.g.

Jurica Radiković, 5.g.

Tina Horvat, 2.g.

Timpani

Fran Krsto Šercar, 2.g.

Orgulje

Hrvoje Trinki, 3.g.

Čembalo

Dario Poljak, 2.g.

Vokalni solisti:

BWV 151

Jelena Čilaš, sopran, 4.g.

Sonja Runje, mezzosopran, 4.g.

Josip Čajko, tenor, 3.g.

Luka Ortar, bas, 2.g.

BWV 170

Ivana Srbljan, mezzosopran, 5.g.

BWV 172

Rea Alaburić, sopran, 5.g.

Ana Tiel, sopran, aps.

Bože Jurić-Pešić, tenor, 3.g.

Luka Ortar, bas, 2.g.

Zahvaljujemo:

preč. msgr. Franji Prstecu, župniku crkve sv. Marka

Ansamblu Zagrebačkih solista na posudbi čembala

Večerašnjim koncertom javnosti se prvi put predstavlja *Barokni ansambl Muzičke akademije u Zagrebu*, novoformirano studentsko izvođačko tijelo. Riječ je o inicijativi kojom se u okviru obrazovne ponude ove hrvatske najstarije visokoškolske ustanove posvećene poduci glazbe pokušalo korak dalje odvesti onaj segment glazbenog obrazovanja koji se tiče repertoara glazbe 17. i 18. stoljeća. Iz tog razloga, u akad. god. 2011/12 uveden je kolegij pod nazivom *Izvođačka praksa rane glazbe* u okviru kojega od ove akad. godine studenti svih studija MA imaju priliku upoznavati specifična znanja i vještine spomenutog repertoara, ne samo teoretskim putem, već i praktičnim radom u *Baroknom ansamblu*.

Koliko je ovaj koncept već prisutan ne samo na europskim i svjetskim koncertnim prostorima, već i u obrazovnoj ponudi inozemnih visokih glazbenih učilišta, toliko je u Hrvatskoj tek naznačen. Pa ipak, čini se kako je veći dio preduvjeta ispunjen – čembalo kao barokni instrument *par excellence* prisutan je ne samo u obrazovnoj ponudi Muzičke akademije u Zagrebu i nekolicine srednjih glazbenih škola, već i na hrvatskim koncertnim pozornicama, gdje ga nalazimo u sastavu raznih i sve brojnijih ansambala isključivo posvećenih interpretaciji repertoara 16.-18. st. Za predvidjeti je, stoga, da bi se na pojavu ovakvog interesa za ranu glazbu (a o čemu svjedoče i neke studentske inicijative) moglo vrlo konstruktivno odgovoriti intenziviranjem onog obrazovnog profila koji bi današnje generacije studenata dodatno obrazovao temeljnim informacijama o fenomenu rane glazbe te najvažnijim interpretativnim pitanjima koja se postavljaju pred njih kao buduće interprete-soliste, komorne, orkestralne glazbenike. Za takvo što potrebno ih je educirati o stilski osvještenom pristupu repertoaru rane glazbe i osposobiti za samostalan i kritički odnos prema povijesnim izvorima; na taj način stvorit će se kritički sposobna masa onih muzičkih profesionalaca čije će umjetničko djelovanje u budućnosti biti usmjereno prema širenju repertoarne ponude u hrvatskoj kulturnoj javnosti, uz istovremeno spretnije i lakše korespondiranje s kolegama iz europske i svjetske glazbene struke.

Dosad je na Muzičkoj akademiji u tom smislu učinjeno mnogo važnih koraka: pokrenut je niz kolegija kojima se osigurava kvalitetna i sadržajna formacija i informacija o ranoj glazbi (*Čembalo, Generalbas s improvizacijom, Basso continuo, Izvođačka praksa rane glazbe, Povijest instrumenata s tipkama*), a praktična iskustva studenti također stječu u okviru nastave *Komorne glazbe za*

gudačke instrumente s težištem na repertoaru 17. i 18.st. koja se odvija već dulji niz godina, kao i u okviru godišnjih projekata gudačkog orkestra repertoarno vezanih na glazbu baroka i klasike za koje se nerijetko angažiraju gosti-profesori iz inozemstva. Nadamo se da je osnivanje *Baroknog ansambla MA* kao reprezentativnog studentskog izvođačkog tijela važna pretpostavka ne samo za praktično usvajanje specifičnih znanja i vještina vezanih za interpretaciju repertoara glazbe 17. i 18.st., već i za senzibiliziranje nastavničke i studentske populacije za specifičnosti ovog repertoara. Konačni cilj ove inicijative svakako je i dugoročno planiranje utemeljenja *Odsjeka za ranu glazbu* kakvog posjeduje velik broj inozemnih visokoškolskih glazbenih ustanova, a kojim se osigurava temeljitiji pristup izučavanju ovog vrijednog repertoara.

* * *

Program večerašnjeg koncerta u potpunosti je pripremljen u okviru kolegija *Izvođačka praksa rane glazbe*; riječ je o izboru iz bogatog vokalno-instrumentalnog stvaralaštva **Johanna Sebastiana Bacha** (1685-1750). Naime, tražeći odgovor na pitanje kakvim bi se repertoarom novoformirani ansambl mogao predstaviti, izbor je vrlo jednostavno pao na Bacha – ta, mnogi veliki glazbenici isticali su ga kao svog uzora, a njihove stavove možda najbolje sažimaju čuvene izreke dva istaknuta skladatelja:

Bach je početak i kraj čitave glazbe (Max Reger)

Može biti da svi glazbenici ne vjeruju u Boga, ali u Bacha sigurno vjeruju. (Mauricio Kagel)

Iz ostavštine od dvjestotinjak kantata izabrali smo tri kantate koje, nadamo se, dovoljno razvidno demonstriraju bogatstvo i raznovrsnost skladateljevog izraza. One su, dakako, dovedene i u određeni suodnos, te se njima u malom prikazuje povijest kršćanskog spasenja – od Rođenja Kristova koje je tema kantati *Süßer Trost, mein Jesus kömmt* [Slatke li utjehe, moj Isus dolazi], **BWV 151**, preko patnji i jada ovozemaljskog života suprotstavljenih sreći vječnog mira i blaženstva u kantati *Vergnügte Ruh', beliebte Seelenlust* [Blaženi mir, ljubljena radost duše], **BWV 170**, do radosne i utješne poruke duhovske kantate *Erschallet, ihr Lieder* [Odjeknite, vi pjesme], **BWV 172** koja govori o dolasku obećanog Duha Svetoga među Kristove vjernike.

Süßer Trost, mein Jesus kömmt [Slatke li utjehe, moj Isus dolazi], **BWV 151**, kantata je ponešto skromnijih dimenzija, što ne iznenađuje budući da su o Božiću 1725. (jednako kao i godinu dana ranije) pred Bacha bili stavljeni veliki zahtjevi: 7 kantata u 14 dana. Vjerojatno iz tog razloga, u BWV 151 nedostaje karakteristični veliki uvodni zbor, a i završni koral tek je jednostavna harmonizacija koju bez većih problema mogu intonirati četvero solista koji podjednako nose čitavu kantatu. Struktura kantate je relativno jednostavna: dvije arije *da capo*, dva recitativa koja im slijede, te zaključni koral pripovijedaju nam otajstvo Božića libretom u kojem se težište stavlja na utjehu koju Kristovo utjelovljenje donosi kršćanskom vjerniku, ali i buduće spasenje koje ga očekuju u nebu, mjestu svjetlosti i mira. Pritom su vidljive mnoge baroku tipične poredbe poput one u drugom recitativu gdje je prijestolje neba koje Krist ostavlja dolaskom na ovaj svijet zamijenjeno srcem svakog vjernika kao novim prijestoljem na koje taj novoutjelovljeni Bog dolazi. Uvodna arija soprana najvećih je dimenzija (gotovo polovica čitave kantate), a njezina dva odsjeka toliko su kontrastna, te bismo lako mogli govoriti o dvije arije: prva u ritmu *siciliane* dočarava nam atmosferu Božićne noći, u kojoj prepoznajemo ugođaj pastorage uz vještu upotrebu tihe, a karakteristične pratnje gudača nad kojom se nadvija solistička dionica flaute u svojim brojnim girlandama, slikajući nježnu i skrovitu radost duše. Ta ista radost promiseće se u krajnje ekstrovertirani izraz u središnjem dijelu arije, punom koloratura, trilera, živog ritma koji nerijetko podsjeća na kakvu gavotu. Kratki recitativ basa potom nam objašnjava razloge tolike radosti (*O wundervolle Tat! – Čudesna to je stvar!*), i zaključuje kako se Bog učinio još nižim i siromašnijim od čovjeka. U ariji alta ističe se kako je upravo to Kristovo siromaštvo za kršćanskog vjernika više od čitavog bogatstva, dok u formalnom smislu ova *da capo* arija ima jedinstvenu temu ritornela koja se neprekidno ponavlja, isprekidana triom kojeg čine alt i solističke dionice violine i engleskog roga nad basom. Nakon recitativa tenora, sljedi zaključni koral kojim se utješno i radosno rezimira kako su vrata Raja od danas otvorena za svakog vjernika.

U kantati *Vergnügte Ruh', beliebte Seelenlust* [Blaženi mir, ljubljena radost duše], **BWV 170** mnogo jasnije i jače slika kontrast između nebeskog blaženstva i ovozemaljskog svijeta na kojem je čovjek okružen tek zlom, mržnjom i ljudskom osvetničkom prirodom. Pravednik ovoga svijeta nastoji izbjegavati grijeh i ljubiti bližnjega, premda bi taj isti bližnji često poput zmije

koja truje sve oko sebe. Uistinu težak sadržaj namijenjen je jednom solistu kojemu se pridružuju flauta i orgulje solo u simetričnom nizu od tri arije i dva recitativa. I dok se u uvodnoj ariji priziva slika blaženoga mira ocrtana prekrasnom kantilenom mezzosoprana, već prvi recitativ donosi potpuno oprečnu sliku svijeta kao kuće grijeha, a ljudi kao onih stvorenja koja umjesto Božje, odražavaju sliku Sotone. U središnjoj ariji ta je iskvarenost ljudskih srdaca preslikana i u „iskvarenu“ orkestraciju, pa u njoj nedostaje basova dionica (potpuno „pogrešno“ u konceptu stila koji je počivao na generalbasu!), koju u ovom slučaju preuzimaju violine. Njihova dionica donosi tipični motiv uzdaha, a ta je bol vjerničke duše zbog ljudske pokvarenosti dodatno oslikana i kroz istrzane melodijske fraze orgulja i mezzosoprana, kojima kontrastiraju zlradi osmjesi iskvarenih srdaca ovoga svijeta. Prirodna je tako otuđenost kršćanina od takvoga svijeta koja se dodatno pojašnjava u sljedećem recitativu, te zaključuje u zadnjoj ariji u kojoj se kao jedino moguće rješenje nameće odlazak s ovog svijeta u naručje dragoga Boga „koji se zove Ljubav sâma.“

Posljednja kantata na večerašnjem programu, *Erschallet, ihr Lieder* [Odjeknite, vi pjesme], **BWV 172** govori o dolasku obećanog Duha Svetoga među Kristove vjernike i koncipirana je za veliki sastav. Uistinu je riječ o reprezentativnom djelu, pa ne čudi da ju je Bach u više navrata izvodio, kako u Weimaru, tako i u Leipzigu. Opet izrazito simetrične strukture, kantata započinje uvodnim zborom uz sudjelovanje trublji i timpana, svojevrsnom aklamacijom Božjem Duhu, koja se u središnjem dijelu zbora pretvara u fugu (na taj način potcrtava klicanje kao zajedničko i ponaosob). U prvom recitativu slušamo Isusove riječi, a završni tonovi recitativa spuštanjem kroz čitave dvije oktave kao da oslikava spuštanje Duha Svetoga u duše vjernika. Bas dalje nastavlja ariju iz pozicije kršćanina koji žudi da Duh ispuni i najneznatnija vjernička srca, pa je jasna i orkestracija kojom se potcrtava svečani, gotovo kraljevski ugođaj kojim će zasjati siromašna ljudska srca primanjem Duha Svetoga (tri trublje i timpani bez gudača). U središnjoj ariji tenora riječ je potpunom kontrastu, nježnoj i emotivnoj melodiji koja oslikava vjerničku dušu kao rajski krajolik kojim puše Duh, isti onaj koji je sudjelovao u Stvaranju i koji nikad ne prolazi. Prirodna je, dakle, čežnja kršćanske duše za Duhom Božjim, što je odlično ocrtano u sljedećem broju, duetu soprana (Duše) i alta (Duha), gotovo ljubavnom i krajnje zanesenom dijalogu u kojem se pridružuje obligatni violončelo i oboa koja donosi ornamentirani *cantus firmus* korala

Komm, Heiliger Gott, Herre Gott. Završni koral većih je dimenzija i potcrtava temeljnu poruku kantate koju čine dvije stvari: utjeha i sretna sigurnost koje prisutnost Duha Svetoga kršćanima u ovom svijetu trajno osigurava. Iz tog razloga ne iznenađuje skladateljeva potreba za ponovljenim izrazom početne radosti i slavljenja Duha Svetoga, što se ostvaruje ponovnom izvedbom uvodnog zbora kako je to sam skladatelj zamislio: *Chorus repetatur ab initio.*

Pavao Mašić

Süßer Trost, mein Jesu kömmt, BWV 151

Kantata za treći dan Božića (27.12.1725)

1. Aria
Soprano **Süßer Trost, mein Jesus kömmt,**
Jesus wird anitzt geboren!
Herz und Seele freuet sich,
Denn mein liebster Gott hat mich
Nun zum Himmel auserkoren.

2. Recitativo
Basso **Erfreue dich, mein Herz,**
Denn itzo weicht der Schmerz,
Der dich so lange Zeit gedrucket.
Gott hat den liebsten Sohn,
Den er so hoch und teuer hält,
Auf diese Welt geschicket.
Er lässt den Himmelsthron
Und will die ganze Welt
Aus ihren Sklavenketten
Und ihrer Dienstbarkeit erretten.
O wundervolle Tat!
Gott wird ein Mensch und will auf Erden
Noch niedriger als wir und noch viel ärmer werden.

3. Aria
Alto **In Jesu Demut kann ich Trost,**
In seiner Armut Reichtum finden.
Mir macht desselben schlechter Stand
Nur lauter Heil und Wohl bekannt,
Ja, seine wundervolle Hand
Will mir nur Segenskränze winden.

4. Recitativo
Tenore **Du teurer Gottessohn,**
Nun hast du mir den Himmel aufgemacht
Und durch dein Niedrigsein
Das Licht der Seligkeit zuwege bracht.
Weil du nun ganz allein
Des Vaters Burg und Thron
Aus Liebe gegen uns verlassen,
So wollen wir dich auch
Dafür in unser Herze fassen.

5. Choral **Heut schleußt er wieder auf die Tür**
Zum schönen Paradeis,
Der Cherub steht nicht mehr dafür,
Gott sei Lob, Ehr und Preis.

Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust, BWV 170

Kantata za 6. nedjelju nakon Presvetoga Trojstva (28. 07. 1726)

- 1. Aria** Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust,
Dich kann man nicht bei Höllensünden,
Wohl aber Himmelseintracht finden;
Du stärkst allein die schwache Brust.
Drum sollen lauter Tugendgaben
In meinem Herzen Wohnung haben.
- 2. Recitativo** Die Welt, das Sündenhaus,
Bricht nur in Höllenlieder aus
Und sucht durch Hass und Neid
Des Satans Bild an sich zu tragen.
Ihr Mund ist voller Ottergift,
Der oft die Unschuld tödlich trifft,
Und will allein von Racha sagen.
Gerechter Gott, wie weit
Ist doch der Mensch von dir entfernet;
Du liebst, jedoch sein Mund
Macht Fluch und Feindschaft kund
Und will den Nächsten nur mit Füßen treten.
Ach! diese Schuld ist schwerlich zu verbeten.
- 3. Aria** Wie jammern mich doch die verkehrten Herzen,
con Organo Die dir, mein Gott, so sehr zuwider sein;
obligato a 2 Ich zittre recht und fühle tausend Schmerzen,
claviature Wenn sie sich nur an Rach und Hass erfreun.
Gerechter Gott, was magst du doch gedenken,
Wenn sie allein mit rechten Satansränken
Dein scharfes Strafgebot so frech verlacht.
Ach! ohne Zweifel hast du so gedacht:
Wie jammern mich doch die verkehrten Herzen!
- 4. Recitativo** Wer sollte sich demnach wohl hier zu leben wünschen,
accompagnato Wenn man nur Hass und Ungemach
Vor seine Liebe sieht?
Doch, weil ich auch den Feind
Wie meinen besten Freund
Nach Gottes Vorschrift lieben soll,
So flieht mein Herze Zorn und Groll
Und wünscht allein bei Gott zu leben,
Der selbst die Liebe heißt.
Ach, eintrachtvoller Geist,
Wenn wird er dir doch nur sein Himmelszion geben?

5. Aria Mir ekelt mehr zu leben,
Drum nimm mich, Jesu, hin!
 Mir graut vor allen Sünden,
 Lass mich dies Wohnhaus finden,
 Wo selbst ich ruhig bin.

Erschallet, ihr Lieder, BWV 172

Kantata za blagdan Duhova (20. 05. 1714.)

1. Coro **Erschallet, ihr Lieder, erklinget, ihr Saiten!**
O seligste Zeiten!
 Gott will sich die Seelen zu Tempeln bereiten.

2. Recitativo **Wer mich liebet**, der wird mein Wort halten,
Basso und mein Vater wird ihn lieben, und wir werden
zu ihm kommen und Wohnung bei ihm machen.

3. Aria **Heiligste Dreieinigkeit,**
Basso Großer Gott der Ehren,
 Komm doch, in der Gnadenzeit
 Bei uns einzukehren,
 Komm doch in die Herzenshütten,
 Sind sie gleich gering und klein,
 Komm und lass dich doch erbitten,
 Komm und ziehe bei uns ein!

4. Aria **O Seelenparadies,**
Tenore Das Gottes Geist durchwehet,
 Der bei der Schöpfung blies,
 Der Geist, der nie vergehet;
 Auf, auf, bereite dich,
 Der Tröster nahet sich.

5. Aria *Duša (S), Duh Sveti (A)*
(Duetto) *Sopran*
Soprano e **Komm, lass mich nicht länger warten,**
Alto Komm, du sanfter Himmelswind,
Wehe durch den Herzengarten!
Alt
Ich erquicke dich, mein Kind.
Sopran
Liebste Liebe, die so süße,
Aller Wollust Überfluss,
Ich vergeh, wenn ich dich misse.

Alt

Nimm von mir den Gnadenkuss.

Sopran

Sei im Glauben mir willkommen,

Höchste Liebe, komm herein!

Du hast mir das Herz genommen.

Alt

Ich bin dein, und du bist mein!

6. Choral

Von Gott kömmt mir ein Freudenschein,

Wenn du mit deinen Äugelein

Mich freundlich tust anblicken.

O Herr Jesu, mein trautes Gut,

Dein Wort, dein Geist, dein Leib und Blut

Mich innerlich erquicken.

Nimm mich

Freundlich

In dein Arme, dass ich warme werd von Gnaden:

Auf dein Wort komm ich geladen.

7. Coro

Erschallet, ihr Lieder, erklinget, ihr Saiten!

O seligste Zeiten!

Gott will sich die Seelen zu Tempeln bereiten.